Ilustració Catalana

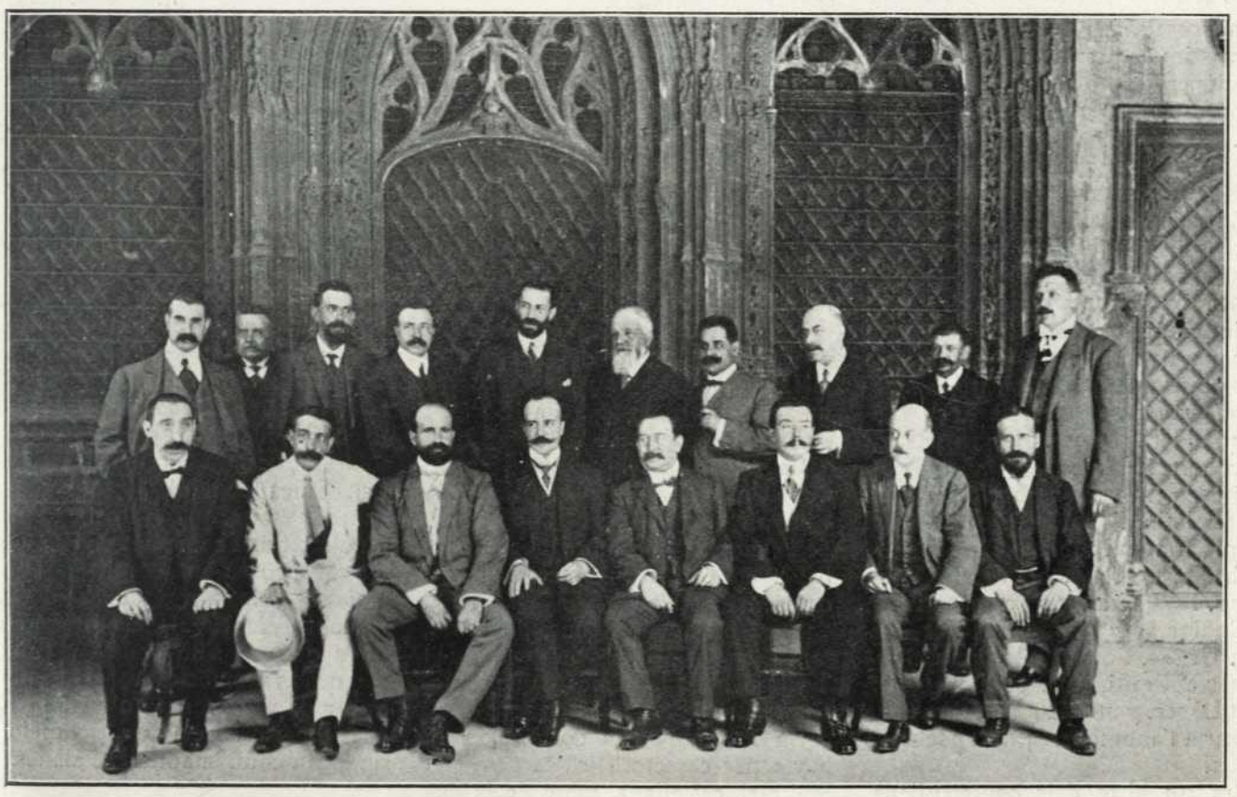
REVISTA SETMANAL ILUSTRADA

Any IX BARCELONA 23 JULIOL 1911 N.º 424

PER CATALUNYA

LA PRIMERA JUNTA DE LES DIPUTACIONS DE BARCELONA, GIRONA, LLEYDA Y TARRAGONA
PER TRACTAR DE LA CREACIÓ DE LA DIPUTACIÓ CATALANA, TINGUDA'L DIJOUS PASSAT EN LO PALAU DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

ELS COMISSIONATS DE LES QUATRE DIPUTACIONS CATALANES

(B = diputat de la de Barcelona; Ll = de Lleyda; G = de Girona; T = de Tarragona)
Senyors Durán y Ventosa (B.); Parés (secretari de B.); Mestres (T.); de Argemí (B.); Rovira Agelet (Ll.); Riu Vendrell (Ll.); Bartrina (B.); Roig Armengol (B.); Folguera y Durán (B.); Lloveras (G.); Roig (T.); Mestres Casals (Ll.); Riera y Pau (President de G.); Estivill Llorach (President de T.); Prat de la Riba (President de B.); Gil Doria (President de Ll.); Sostres Rey (B.); Vilahur (G.)

EL TEATRE CATALA EN SOS COMENSOS

Y còm va esser,—m'han preguntat molts, —que «L'Esquella de la Torratxa» s'estrenés al Odeon per la Societat d'aficionats anomenada «Melpòmene»?

Vaig a satisfer aquesta curiositat, y de passada n'explicaré algun'altra, que també té algun interès per la primitiva historia de nostre Teatre.

En la rebotiga de la rellotgería que en Frederich Soler tenía establerta en el carrer d'Escudillers, devant de la desembocadura del d'en Gignàs, establiment qu'encara avuy subsisteix, si be que reformat, hi acudíen casi be tots els quins en aquell temps en Barcelona tenien aficions literaries ò artístiques.

Derrera les vidrieres ab vidres mostrejats que tancaven la botiga, ens havía tret de molts dubtes, en aquella època en que s'iniciava la restauració literaria del nostre idioma, el sabi filòlech y políglota don Antoni Bergnes; en Camprodon, que tenía una memoria prodigiosa, ens havía recitat escenes y actes enters de sarsueles qu'estava escrivint; en Robert Robert, graciosíssim contista, ens delectava ab anècdotes històriques ò inventades; en Fajes, que havent sigut periodista en l'Habana, havía tornat d'Amèrica ab la idea, de que'ns parlava sempre, de l'erecció a Barcelona d'un monument a Colon, quan encara ni's pensava en el que després va erigirse; en Clavé, 'ns exposava l'argument d'alguna composició coral que tenía en progecte ò qu'estava ensajant; en Ramon Rossell, qui després sigué popularíssim actor, ens recordava trossos d'òperes, imitant a la tiple ò al tenor que'ls cantava; l'Antoni Altadill, que's lamentava d'haver d'omplir diariament una porció de quartilles novelesques pera guanyarse'l pà de cada día; el seu germà Carles, qu'ab sofistichs arguments volía demostrarnos que treballava més que l'Antoni y que tots els allí presents, tenint d'anar de Ceca en Meca pera trobar un y altre día qui li dongués una pesseta pera celebrar un *banquete unipersonal*, com ell deya; en Damàs Calvet, que'ns exposava fets en corroboració de les seves aficions esperitistes; allí, per acabar, hi havíen fet tertulia: l'Almirall, en Gonsal Serraclara, en Manel Lasarte, en Joseph María Arnau, en Vidal Valenciano, l'Angelon, els germans Feliu y Codina, els pintors Pellicer, Padró, Urgell, Soler y Rovirosa, l'arquitecte Emili Sala, l'editor Ignoscent Lòpez, y moltíssims d'altres que cansaría l'anomenar. ¡Molt pochs ne viuen!

Era un altre dels contertulians, que hi assistía casi tots els díes, el mestre don Joan Sariols, autor de la simfonía qu'obtingué'l premi en el concurs musical que's celebrà per la inauguració del teatre del Liceu restaurat, després de la crema que l'havía enderrocat en l'any 1861. Molt es de doldre (diguèmho per respecte a la seva bona memoria) qu'un músich català tan notable, provinent de l'escolanía de Montserrat, y que tants dexebles havía tingut en Barcelona, gegui en l'oblit; en bona part degut axò a la seva excessiva modestia.

El mestre Sariols era cunyat del professor Solà, pare de la qui després sigué actriu, Anita Solà; y aquest era president de la Societat «Melpòmene», en la que, com aficionada, hi representava la seva filla, hont demostrà ella tenir bona disposició per l'art escènich, a que més endevant se dedicà professionalment.

Al manifestar en Soler el propòsit d'escriure una parodia del drama «La Campana de la Almudaina», (qu'allavors obtenía èxits sorollosos, principalment deguts al eminent actor y peritíssim director escènich en Joseph Valero, qui donà a conèxer l'obra en tots els principals teatres d'Espanya), el mestre Sariols va acullir ab entusiasme aquell propòsit, y demanà a n'en Soler qu'intercalés en la parodia algun número de música, qu'ell l'escriuría, y al mateix temps diría al seu cunyat que fes representar l'obra pels aficionats de «Melpòmene», als qui ell mateix ensenyaría'ls cantàbils.

Del dit al fet, en Soler va escriure «L'Esquella de la Torratxa», en Sariols hi posà la música, y's representà al Odeon per aquells aficionats, desempenyanthi l'Anita Solà, qu'era molt joveneta allavors, el paper de Paula, tenint de caracterisarse en gran manera pera figurar que tenía l'edat de la protagonista de l'obra. A pesar de l'execució d'aficionats, l'obra agradà.

Y vèusaquí còm va esser que la producció inaugural del Teatre Català, se dongués per primera vegada, modestament, en aquella Societat particular.

La noya Solà hagué d'encarregarse de la part de Paula, per que aquella companyía d'afició era composta sols de jovenalla, y de consegüent no hi havía en ella cap característica ni dama matrona.

Y, si be que per causa diferenta, també en sos primers temps tingué'l Teatre Català la mancansa de característica.

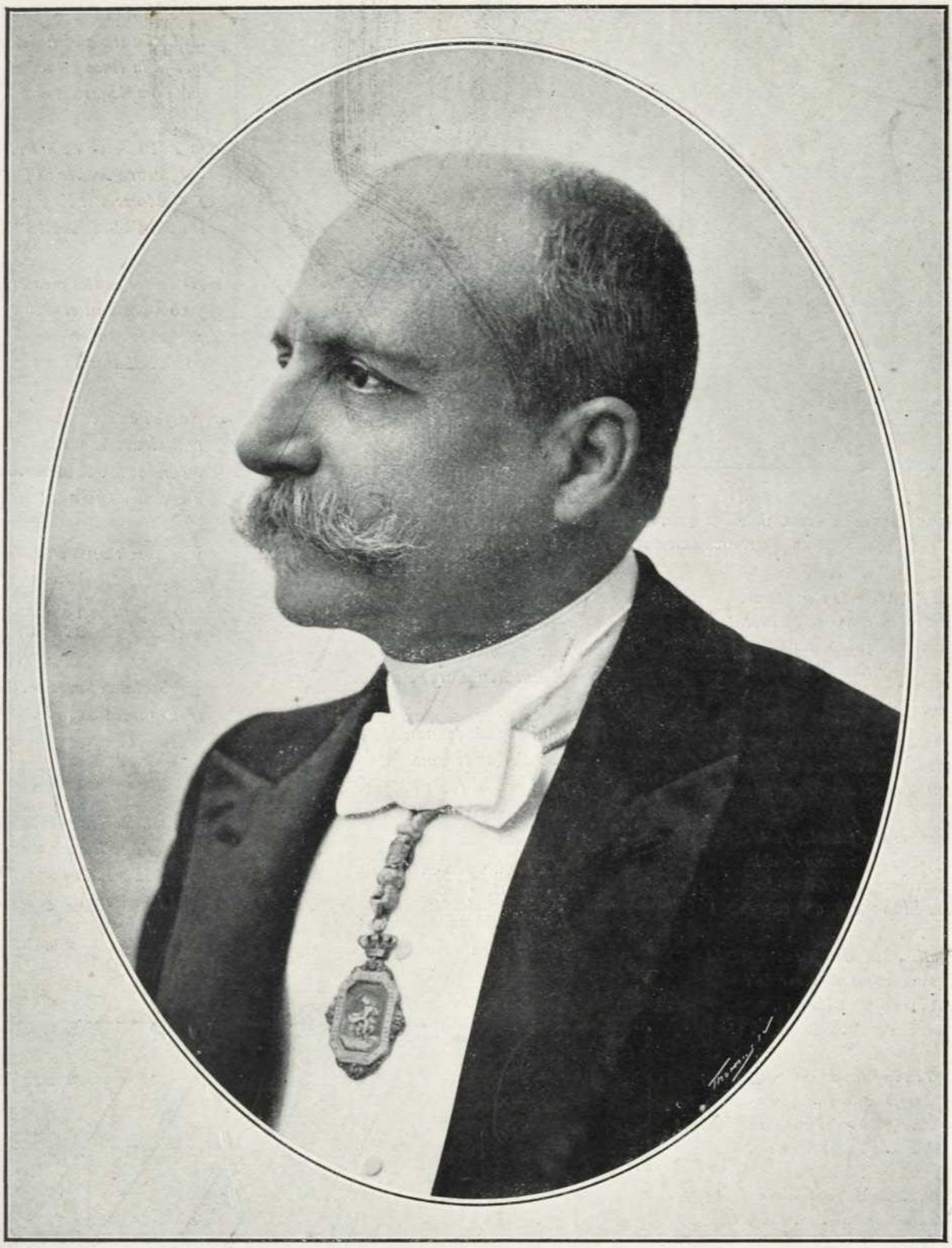
En la companyía del Odeon hi havía per característica la Cornelia Pellízari, castellana, mare de la dama jove Fermina Vilches. Aquesta, criada en Catalunya, parlava habitualment en català, y desempenyava molt discretament els seus papers; mes la seva mare, si be entenía'l català, no sabía parlarlo. Ella, qu'en les obres castellanes no era per cert una actriu adotzenada, desitjosa de obtindre part dels aplaudiments que els demés companys seus recullíen en les representacions catalanes, prou demanava als autors que li escrivissen algun paper d'una castellana qu'enrahonés xampurradament en català, però cap dels autors va decidirse a complàurela.

Exceptuant aquesta part de la característica, la companyía del Odeon era ben complerta. En Lleó Fontova, graciós; l'Iscle Soler, genèrich; en Joseph Villahermosa, galan; en Joan Bertran y en Miquel Llimona, segons galans; en Joseph Clucellas y en Francisco Puig, galans joves; l'Andreu Cazurro y en Ferran Puiguriguer, barbes; y com a parts secondaries n'hi havía molts. De manera, que pel personal d'actors, fins era una companyía doble. Emperò d'actrius, no's comptava més qu'ab la Paca Soler, dama; la Fermina Vilches, dama jove; y alguna part secondaria.

Ab tot, la mancansa de la característica, no preocupava pas als autors, tenint la Paca Soler, actriu de singular talent, qu'ab tant d'acert desempenyava les dames, com les característiques, com les dames joves; al igual d'en Fontova, qui tan superior estava fent de jove, qu'allavors ho era, com de vell, que malhauradament no arribà a esserho.

La deficiencia que més va sobtar al comens del Teatre Regional sigué la de pesses en un acte. Les primeres representacions donades en la secció de «La Gata,» no podía dirse en absolut que fossin catalanes, per carèxer de pesses que, com a fins de festa, després d'una producció en dos actes completessin la funció. Recordo qu'en l'estrena de «L'Esquella de la Torratxa,» ab que s'inaugurà «La Gata,» *a benefici de l'empresa*, com s'anunciava en els cartells, per fi de festa's posà en escena la pessa castellana titulada «Maruja.» A fi de resoldre aquesta anomalía, en Frederich Soler demanà als seus companys autors qu'omplissin aquest buyt escrivint comedies en un acte, y a corre-cuyta en Joseph María Arnau ab «Els banys de Caldetes,» l'Eduart Vidal Valenciano ab «Tal hi va que no s'ho creu,» y l'autor d'aquestes memories ab «Una noya es per un rey,» feren qu'aviat hi hagués repertori pera que les funcions siguessin completament catalanes.

CONRAT ROURE.

D. SILVINO THOS Y CODINA

EMINENT ENGINYER Y POETA CATALÀ, PREMIAT EN LOS PRIMERS ANYS DELS JOCHS FLORALS. † LO DÍA 15 D'AQUEST MES. — (Martí f.)

MEDITACIÓ

¡Fins quan, Senyor, del home la follia
rabiosa's tornarà contra son Deu,
y esprement ab l'orgull sa fantasia
contraposar voldrà son nom al teu!

¡Fins quan sa curta vista enlluhernada
dels llampechs mundanals a la claror,
se tancarà devant de la estrellada
y's cegarà del sol a la claror!

L'escuma surt del riu, del foch l'espurna,
al fret se dèu lo glàs, la pols al vent.....
¿del no rès en la ubaga catafurna
nascut haurà tan sols lo pensament?

¿Exa guspira que mon pit inflama,
exa alenada que somou mon cor,
eix ressò que'm diu sempre «espéra y àma»
del abisme han sortit de la buydor?

¿Bressol ab que s'adormen nostres penes,
esperansa, ets no més una ilusió?

¿amor, que goig aboques a mans plenes,
ets mentida també, també ficció?

¿No cal ja més cercar sabiduría,
ni puresa, ni be, ni veritat?
¿tot quant l'ànima vol es bogería?
¿l'escepticisme es sols realitat?

Axí en la fratricida fera guerra
qu'entre'l còs s'es mogut y l'esperit,
fermada la rahó al llim de la terra
combatre per la carn es son dalit.

OBSEQUI AL ESCULTOR SR. MONTSERRAT.
PLACA DE PLATA MODELADA PER MIQUEL OSLÉ, Y OFERTA AL MESTRE PER SOS DEXEBLES
AB MOTIU DEL ÈXIT OBTINGUT EN LA EXPOSICIÓ

Y apagant del Amor la viva flama,
de la Fè y la Esperansa romp l'escut...
sols la conciencia que tot'hora clama
de genolls a sos peus no s'ha retut.

Y axi, les flors de l'ànima esfullantne,
del cel hi va esborrant l'anyorament,
ab lo dubte la ciencia amortallantne
y aufegant dins del cor lo sentiment.

Y axi cayentne van totes les fulles,
morta la pensa, el cor empedrehit,
restantne, del vil fanch tristes despulles,
un cadavre en lo front, un roch al pit!

. . . . . .

¡Ah, no vulles, Senyor, que may ne sia
a tos raigs amorosos mon cor du'!
¡enviem, si l'error l'enterbolia,
tendra punyida que'm retorni a Tu!

Ja la sento en lo fons de mes entranyes;
«espéra y àma,» sento que'm ve a di'.....
¡penétra, suau fibló qu'al cor no enganyes!
y ab ta virtut la Fè renòva en mi!

¡Oh, ferèix, si, ferèix, dolsa punyida!
¡esperansa y amor, mon cor ompliu!
teu es, Senyor, l'alè que'm dona vida;
l'enteniment ho troba,'l cor m'ho diu!

† *SILVINO THOS Y CODINA.*

A LA MEMORIA DE TEODOR LLORENTE

En mitx any li he vist la cara
dues voltes a la Mort:
la derrera ha sigut ara
que'ns ha près l'amich del cor.

¡Pobre amich meu, si't volia!
Te vaig conèxe' als vint anys,
y era meva ta alegria,
y eren teus els meus afanys.

Quant verament t'estimava
prou ho sabia'l teu cor,
que millor que'l meu parlava
el mut llenguatge del plor.

¡Qui pogués tornar al dia
que d'etzar te conegui!
¡Qui ara hi fos a l'alqueria
de l'altra part del moli;

y a la barraca encisera
de Bètera t'hi vegés,
hont senti l'hora derrera
aquell que no veurèm més!

¡Quin dol la Caseta blanca!
Hi hà l'altre amich del meu cor;
mes ja la Rosa no tanca
que l'omplenava d'olor,

la qu'en l'alba de ma vida
vaig veure crèxer al Grau,
y al Motserrat bo y marcida
li doni l'adeussiau!...

¡Dolses y santes memories,
y còm vos sent el meu cor!
¡Si sabés cantar tes glories
com sé de veure'l recort!

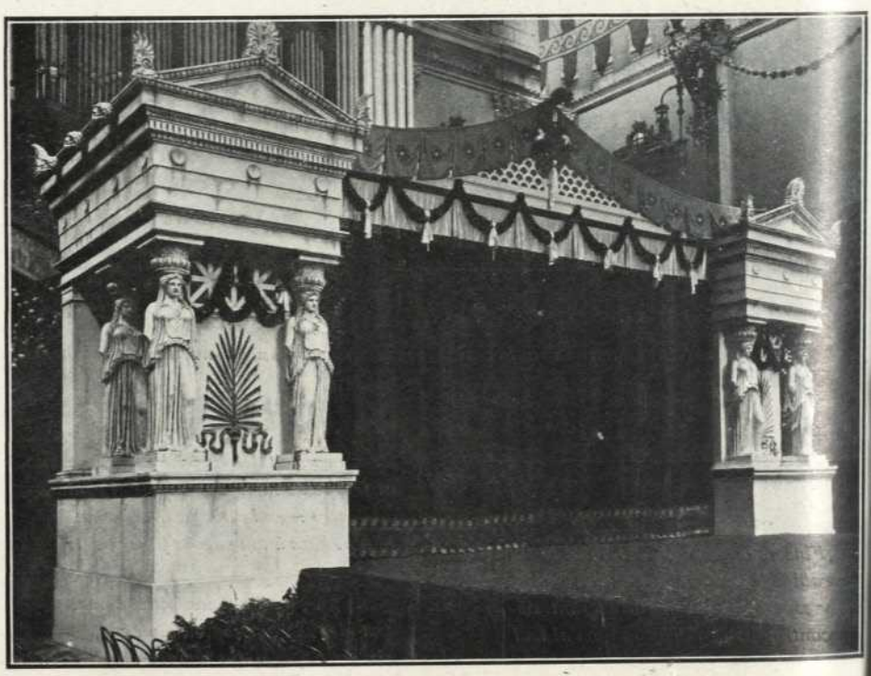
En fe'l be y en fe'l vers, desire,
t'admirava com ningú,
qu'en tot temps al cercà'l Mestre
me girava cap a tu;

y sempre't veya en l'altura
ab els cimals frech a frech
qu'en ta volada segura
may te paraves en sèch.

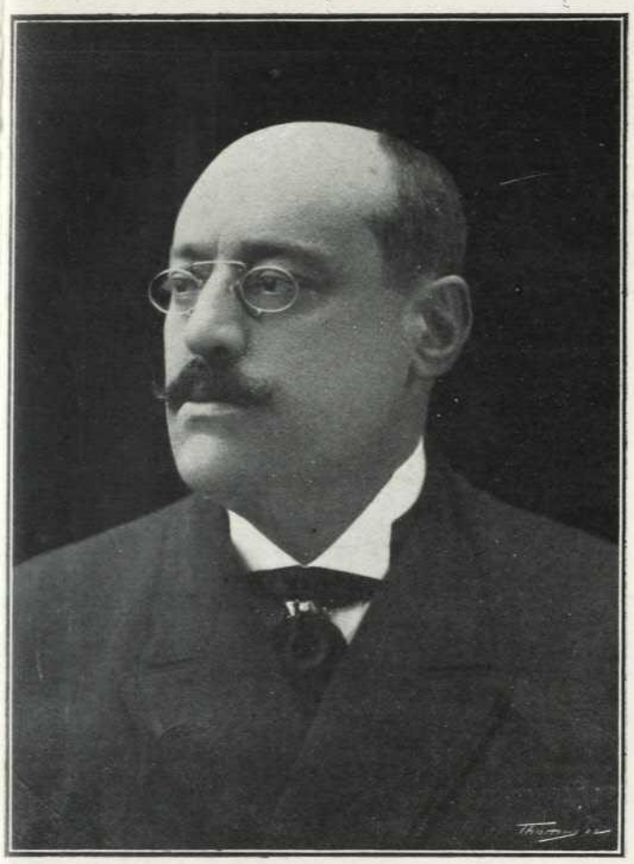
De ta ploma'l vers sortia
transparent com el cristal
y'l secret en tu vivia
de l'estrofa esculptural...

¡Oh ma Valencia estimada,
may te'l podràs treure'l dol,
qu'ets la Viuda desolada
de Llorente y de Querol!

F. BARTRINA.

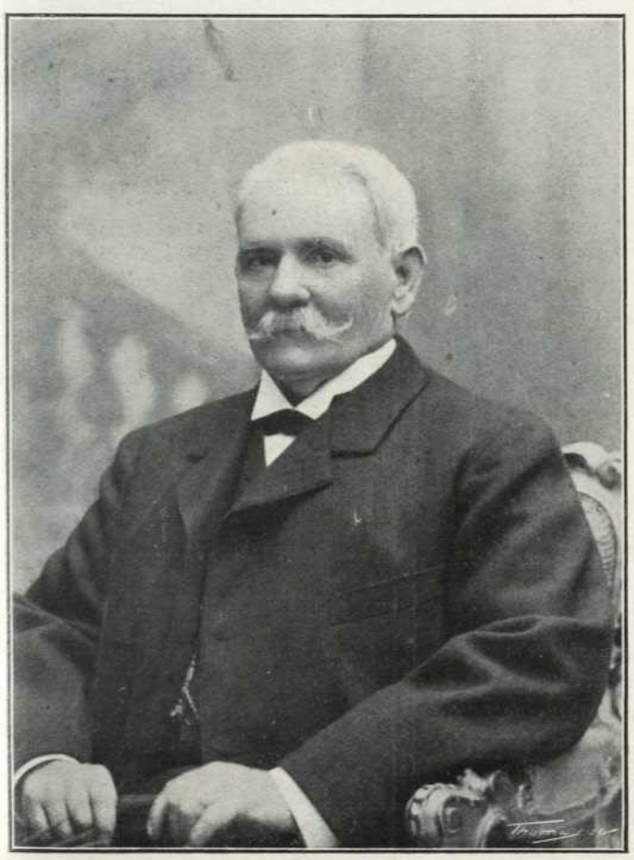
LO TEMPLE GRECH DEL PALAU DE BELLES ARTS,
HONT S'HAN DONAT ELS ESPECTACLES PLÀSTICHS Y MUSICALS DURANT L'ACTUAL EXPOSICIÓ.
PROGECTAT Y DIRIGIT PEL CONEGUT PINTOR ESCENÒGRAF D. MAURICI VILUMARA

DON SIXT QUINTANA Y TUSET
VIS-PRESIDENT DE LA CAMBRA DE COMERS
† LO DÍA 28 DEL MES PASSAT. — (Vela f.)

Era un caràcter emprenedor, ab aquell entusiasme que no arriba a ofegar la reflexió del home fet. S'havia dexat emportar per la corrent política catalana y havia donat la seva cooperació a l'acció dels elements regionalistes.

A. C. S.

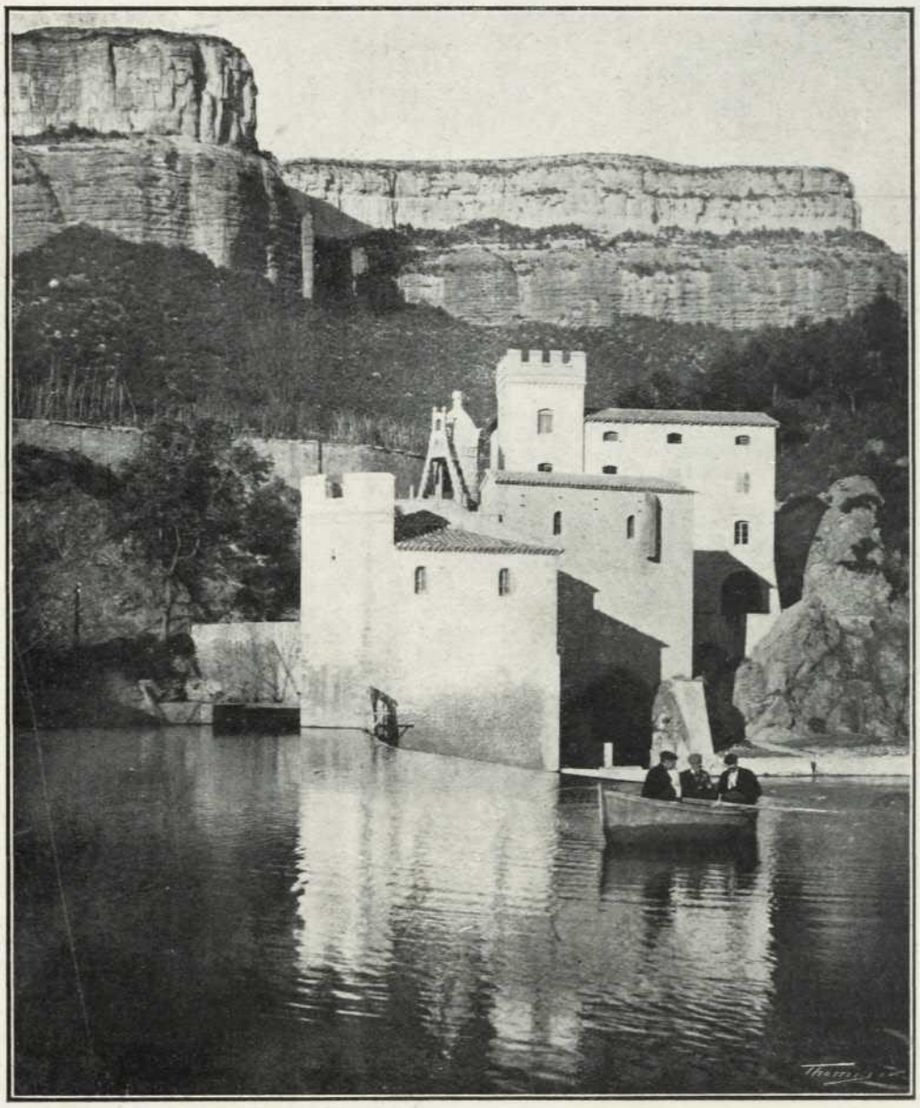
DON JOSEPH ESPASA Y ANGUERA
CAP DE LA FAMOSA CASA EDITORA ESPASA
† LO DÍA 4 D'AQUEST MES. — (Napoleón f.)

DEL MEU CARNET

TANT com a un pescador de canya, admiro—admiro y envejo — a un jugador de solitaris: per que si aquell a les tres hores d'esperar vanament un moviment del suro, revelador d'una picada al am, guarda l'aparell, prometent en son interior, ab tranquilitat estoyca, tornar al riu al endemà, l'home dels solitaris també abandona sobre la taula les quaranta cartolines després d'acariciarles tota la vetlla sense profit pràctich, ab la ferma resolució de tornarhi acabat de dinar. Y si m'atrau potser més que'l jugador, el pescador de canya, es per aquella tranquilitat d'esperit y de quietut de còs que'l sosté contemplant l'aygua hores y hores com si hagués conseguit en sa omnipotencia aturar indefinidament el rellotge de son destí. ¿Qui s'atrevirà a titllar de tonto *a un home que consegueix abstraures de tot lo desagradable de la vida pera que totes ses energies de còs y d'ànima's reconcentrin en un punt surant sobre l'aygua, que li ha de revelar en una vibració emocionant el moment felis de sa conquista?*

Però del jugador de solitaris ne podem treure unes fondes filosofies... Jo l'he conegut en l'humil Casino de poblet: es el Menescal ò'l recaudador de contribucions ò'l Secretari. El fil de la electricitat sosté immòvil una tulipa de brillant sobre la bruta bayeta verda de la taula, que, com la fè, fa lluhir sobre totes les miseries de la vida una llum d'esperansa ultraterrena. El nostre home té devant afilerades en columna d'honor totes les cartes del jòch y ab el cap reposant sobre'l palmell de la mà esquerra, contempla afligit la impossibilitat en que's troba de resoldre'l problema per mor d'aquella malehida sota d'oros que maquiavèlicament s'ha colocat entre'ls dos Reys, impedint l'auxili indispensable dels cavalls. Be ho veu prou lo indisoluble d'aquell nus, però ell reflexiona ab calma, fora del món, si encara hi hà un truch que resolgui aquell conflicte, y després de mitja hora de profonda meditació, ajunta les castes, les barreja, escapsa, y torna a les matexes emocions. De cada cent cops n'encerta un y precisament el no encertarne cap —com el pescador de canya el no pescar— es lo que'l fa esperar ab alegria'l moment de tornarhi l'endemà. Allí no hi hà interès per que no pot jugar interessos contra si mateix: allí no hi hà més que l'honor de fer sortir ordenat numèricament y per pals, lo qu'ell per sa llibèrrima voluntat ha desordenat, barrejant, escapsant y posant al revés, per que la visió de la figura qu'ha de colocar no l'induhexi a una jugada de mala fè. Allò, com els trenca-caps de la quitxalla, no es altra cosa qu'una imatge fidel de lo qu'en la vida fem els homes que no som aficionats a pescar ab canya ni a fer solitaris... La Providencia'ns ha colocat en una esfera d'acció fixa, ab la tragectoria de nostre pervindre ben marcada, y nosaltres ens entretenim la meytat al menys de la vida a dislocar totes les lleys d'equilibri de nostra situació pel gust de rectificarles després per l'etzar, quan ja no es temps; si es que no ens estimem més, com l'altre, permanèxer inactius, fixa la vista en un punt disfressat d'Ideal que per art d'encantament ens ha de descobrir les lluhentors d'escata d'or del peix de nostres ilusions... Entre l'alarb qu'espera assentat en el dintell de la porta que passi la sòrt y el que's distreu en destruhirla pel gust de referla ab ses propies energies, potser resulti més humà lo segon, per lo que domina l'acció a la passivitat; però jo crech millor pescar ab xarxa qu'ab canya, si de pescar se tracta; y millor combinarme les cartes honradament en un tresillo que dexar a la sòrt la resolució del solitari si's tracta de jugar...

Y vetaqui com un jugador de solitaris en un Casino de poblet pot, ab bona voluntat de part de qui'l contempla, inspirar petites filosofies, que no per petites dexen de ser profondes — com profon es l'estel qu'allà al horisó tot just se figura. — CARLES DE FORTUNY.

LO MOLÍ DE SAU NOVAMENT RESTAURAT, PROPIETAT DE D.ª JOSEFA BACH Y D. TEODOR DE MAS

PETITES PROSES

per

R. SURIÑACH SENTIES

XII

ANÍMICA

Jo estava malalt al llit y extenuat de tants dies. Els meus, amorosits, pacients, me feyen companyia y, com que no'm veuen may malalt, tenien un amagat temor per mi, que jo'l veya clar y'l saborejava com un amor. Queya la tarda en una gran calma y'm pesava demunt com una llosa.

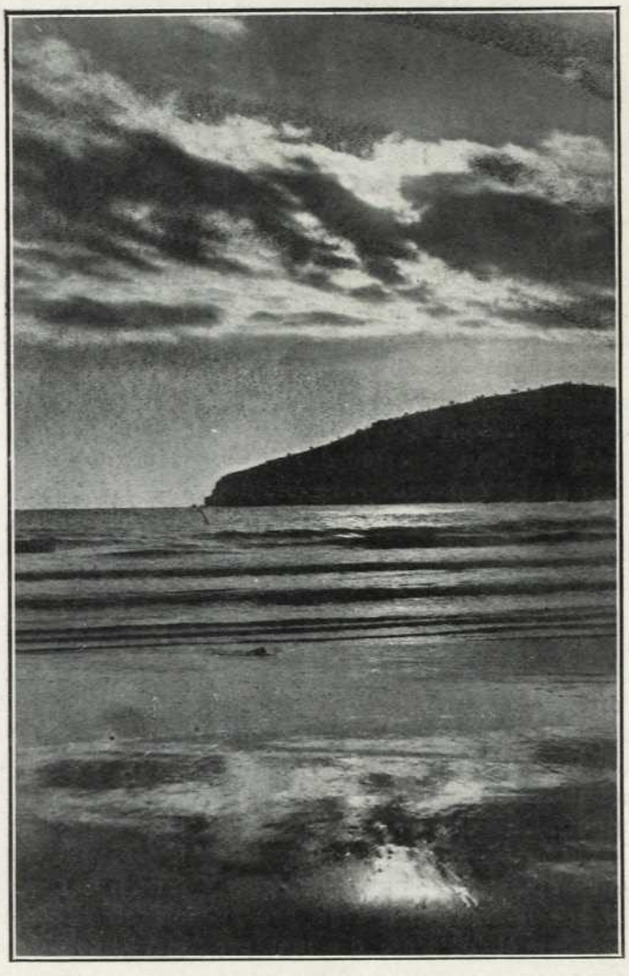
De sobte vaig sentir que'ls crits d'algú feyen fixar als altres en alguna cosa extraordinaria y tots corrien a la finestra.

Sobressaltat vaig incorporarme, y, per sobre aquells caps estimats que s'apilotaven vora'ls vidres y que la claror de la posta nimbava d'or, vaig veure al lluny passar, magnífich, segur, suau, un aeriplà que's dirigía al mar. Va ser tan ardenta la curiositat que vaig posarhi y tan viu l'esfors — ¡pobre de mí! — que'm calgué fer pera imaginarlo sobre'l port, sobre l'aygua, quan ja'l march de la finestra m'havia privat de vèurel, que'm va semblar que aquella calmosa silueta negra que acabava de passar ratllant el cel, me xuclava y se m'enduya tot lo que en mi hi havía d'anímich, d'espiritual...

y, dèbil com estava, vaig caure al clot del llit, tot jo buyt y insensible.

Després he pensat qu'en el moment de morir se pot sentir una cosa molt semblant.

EFECTES DE LLUM. MAR Y RIUS DE CASTELLÓ DE LA PLANA, PER C. SARTHOU

VIDA TRIOMFANT

NOVELA DE MIQUEL ROGER Y CROSA
ILUSTRADA PER FRANCISCO SARDÀ

I

Ben abrigat, exí l'Eugeni de la seva casa a les nou del vespre, tancant la porta d'una revolada y embestint de dret, ferm y decidit, les ratxes de la furienta tramontana qui bufava aquella nit ab una intensitat extraordinaria, després d'una tongada amohinadora de vuyt díes.

Ab les mans encatauades en el fons de les butxaques, abscondides les orelles en el mocador de seda, caminava resoludament, ab tota la lleugeresa d'un còs jove, fort y sà.

A voltes, malgrat la resistencia de sa còrpora perfecta, havía de pararse en sèch, sorprès per una ratxada forta. Mitx emborneyat per la pols, reprenía'l camí a ulls tancats y boca closa, respirant amplement, alegrement, com en deslliuransa, quan la momentània calma's feya arreu.

Va toparse ab una persona tota ella embolicada ab una manta grossa que li arribava fins als peus, y passaren abdós sense dir mot per que no's reconegueren. Al trepitjar la terra, de tan resseca, li semblà que trepitjava òssos. La fosca dominava tot el poble, com si fos de bella nit. No's remarcava enlloch senyal de vida.

El xicot s'afanyava a caminar per que una noya d'ulls blaus l'esperava impacienta pera fruhir un moment de dolsá intimitat en el repòs d'una llar confortable.

En mitx de la foscor ja'ls veya aquells dos trossos de cel qui amorosament l'esguardaven. Teníen pera ell un encís irresistible, un encant misteriós, atractívol...

A casa de la promesa, mentres ell, bufant y blexant, se desfeya dels abrichs y dels guants, l'Isabel María, qu'axís s'anomenava la gentil fadrina,'l contemplava somrienta y satisfeta per no haver mancat al festeig quotidià, a pesar de la inclemencia del temps.

S'experimentava, de veres, una sensació de benestar placèvol al entrar en el menjador, aquella cambra caldejada, tota ella coberta de cortinatges y tapissos, alfombrada ab pelfuda y flonja alfombra, hont les petjades s'enfonzaven suaument, mollament, com en un tou de plomes. Era una sensació de revifament sobtat qui causava formigors dolcíssims en la sanch gelada d'aquell qui venía de sofrir les encinglantades fredes del vent devastador.

L'Eugeni's llensà, a correcuyta, en l'ampla butaca, vora l'escalfapanxes, s'hi mitx agegué platxeriosament, allargant sos peus fins a tocar les estelles qui espeternegaven a cada moment. Y ab l'expressió singular del home satisfet de viure, exclamà:

— Jo m'hi poso com a ca'l sogre. —

Comensaren els promesos a enrahonar tan baix, que no s'ohía'l més lleu murmuri. Instantment, se percebiren les remors foranes: la fressa dels plats que rentaven y endressaven les criades, y'ls xiulets del vent, esperllongats y sonorosos, qui feyen entrar ganes d'arraulirse quietós, voreta'l foch.

Entrà al menjador una criada portant copes, les quals, al dringar, feyen sentir vibracions hermoses de cristall fi. Després, el silenci tornà a ampararse d'aquella senyorial estancia. El pare de la Isabel escrivía, y'ls promesos continuaren llur delitosa conversa imperceptible.

Eren dos sers felissos, l'Isabel y l'Eugeni. Axís ho deya tothom y per tal se teníen ells. Ni un ni altre sentiren may el neguit anguniador d'aquell qui s'ha d'obrir pàs en la vida, per que'l pàs llur era hermosament fressat desde que nasqueren. De petits jugaven com dos germans ben avinguts, y al arribar el temps en que l'Eugeni s'avergonyí de gambejar y brincar pels carrers, y s'avergonyí la noya d'entretenirse ab nines y fireta, el temps en que s'abandonen a gratcient les ingenioses entremaliadures y'ls jòchs avalotats, jove y noya, transformant per complert llurs mirades ignoscentes, comensaren inconscientment els jòchs de amor. Ell li donava cors de paper retallat y copies de versos amorosos a cambi de les flors que li donava ella. Ella's complavía en embalconarse a certes hores consabudes, mentres el petit galan, les sabates frescament enllustrades, ben clenxinat, tot ell polit, se passejava amunt y avall del carrer ab ayres d'home saberut qui acompleix una missió delicada. Y llurs pares, rient y bromejant, al primer entuvi, de totes aquelles coses, qui ja s'anaven divulgant, ne restaven emprendats per que hi veyen realisats els somnis qui afalagaren llur imaginació, quan encara'ls noys anaven ab bolquers. Y uns y altres, satisfets a més no poder, pensaven que les dues fortunes juntades formarien una fortuna envejable, garantisadora de la felicitat que tants de sofriments causa al qui vol assolirla.

Don Sebastià Plà, pare del Eugeni, era home qui, bo y tenint molts diners, estalviava tot lo possible pera be de son fill únich. Ell ja heredà la fortuna de son pare, y sols havía volgut posar al món un ser qui havía d'esser la seva imatge fidel, es a dir, un home tranquil, de vida plahenta, sens altra angunia que la de comptar els rendiments de son capital inamovible.

Els pares del Eugeni no's preocuparen gayre dels seus estudis.

— No'l carregui pas de trebay, que ja irà fent, a poch a poch; — deya don Sebastià al mestre.

— Ell ray que no ho necessita! — afegía donya Remey, mare del Eugeni.

Bastava que'l xicot se quexés de mal-de-cap ò digués senzillament, sense excuses ni rodeigs, que no volía anar a estudi, pera que sa mare li contestés al acte:

— Y donchs, no hi vagis. —

La idea, insinuada per don Sebastià, d'enviarlo a un colegi de Barcelona fou descartada al primer embat de donya Remey.

— ¿Y còm podríem viure nosatros sense'l noy? ¿Y còm ho faría ell sense nosatros? ¡Figúrat si mos anyoraría! ¡Quína diferencia de menjar! ¡Y si caygués malalt, després mos n'empenediríem! —

L'home s'escruxí, sols al pensar ab la pèrdua de son successor, y acotà'l cap en senyal d'assentiment.

— Y després, — afegí la dòna, — no sé per què ha d'anar a fòra pera estudiar. ¿Que no pot estudiar aquí? No més que sàpiga lo que sabs tu ja'n té prou. —

Axís, quedant l'assunto resolt, acordaren que'l professor li donguès algunes conferencies en sa propia casa, pera que pogués apendre lo que en sa edat era vergonyós ignorar.

Tenía sols disset anys l'Eugeni quan fou promès ab l'Isabel. D'ensà del prometatge, a pesar de sos pochs

anys, sos pares li regalaren costoses joyes y permeteren que's vestís a tot luxo y s'emmotllés a totes les exigencies de la moda. Ab tals miraments en el vestir y ab l'engallardiment qui de son caràcter s'amparà de resultes de totes aquexes coses, va originarse entr'ell y sos companys una corrent qui refredava y esmortuhía les relacions íntimes de infantesa. Mes ell, aleshores, ja no necessitava pera rès els seus condexebles y amichs, y fins s'avergonyía d'alternarhi, en certes ocasions, ja que, entr'ells, n'hi havíen de pobres qui usaven vestimentes apedassades, y en les converses dels quals ja's tractava del aprenentatge dels oficis a que's dedicaven. Si plaher sentía l'Eugeni en empolaynarse y en cuydar les seves mans, fines y blanques com mans de monja, més plaher sentía encara al gaudir el luxo y esplendidesa de la casa de sa promesa. Ell se repantigava en les butaques toves qu'eren posades al istiu en l'ampla balconada, y desd'allí contemplava ab ayres de rey, ab expressió altiva, la gent del poble qui passava a collades. Assaboría'ls requisits y paladejava'ls vins generosos que sovint li eren oferts en aquella taula llarga, coberta de tovalles finíssimes, blanques com la neu, y parada ab magnífica vaxella, copes de cristall y gerros d'argent.

Se considerava felís y poderós, com un príncep de l'antigor protegit pels deus, en els moments de la digestió en que'ls ulls s'acluquen dolsament y cau tot el còs en una dexadesa y lassitut agradoses. Si sortía a passeig ab cotxe,'s repapava vanitosament, y fos devant el luxo en que vivía, fos enfront de miseries irreparables de la vida, li acudía la següent idea, com si recordantla y repetintla assegurés per sempre l'avenir:

— 80.000 duros que tindré jo quan mos pares morin y 120.000 que'n tindrà l'Isabel quan també hagi quedat sola, fan 200.000 duros qu'a rahó del 5 per cent ens rendaràn 10.000 duros nèts de pols y paya... —

. . . . . .

. . . . . .

Aquella nit, tot joyós, manifestà a la promesa que desitjava comprar una *charrette*.

— Me proporcionen un cavall de molta sanch, briós y fort, però molt noble. Ja m'estich veyent en el cotxet ab les regnes a la mà, y al costat meu, la meva reyna, el meu amor. ¡Farèm una pareya més bonica! El cavall galoparà, y nosatros semblarem dos hèroes triomfants que...

— Sí, ara, pènsatho que m'hi dexaràn venir sola. —

Després afegí:

— Vina, que't vull ensenyar una sorpresa. —

Y, menant el promès devant un *sécrétaire*, va obrir un caxó d'aquest moble. L'Eugeni hi vegé una munió de capses y capsetes, bellament ordenades.

— Ans de que te la dongui, m'has de dir si m'estimes.

— Ja que vas ab exigencies, ara't diré que nó.

— Be, tampoch te la donaré.

— Ala, no comensem pas a jugar. Vinga; ¿qu'es axò?

— ¿No te'n burlaràs pas, eh?

— Acàba d'una vegada.

— Aquí ve la mundia. —

Y la xicota, presentant una fotografía descolorida y un xich picada, digué ben cofoya y somrienta:

— ¿La conexes?

— ¡Ay, que remenuda! ¡Quina carona tan maca! ¿Quants anys tenies?

— Cinch ò sis. —

El noy no's cansava de mirar el retrat; però, a la fi, mogut per l'afany cedasser de requissar les capses, va obrirne una desseguida.

— No remenis rès, trapasser, que tot iría en orris. Ja t'ho ensenyaré. —

Y a poch a poch, ab exclamacions y rialles per part del galan, anaren sortint cors de paper retallat, copies de versos amorosos y flors marcides. Cada obgecte evocava llur vida infantívola.

— ¿Y totes aquestes flors son meves? ¿No n'hi hà pas cap d'algun altre jove?

— Nó, — contestà la noya ab enteresa, — qu'a tu sol jo he estimat y estimaré sempre. —

Parlava sinceram ent l'Isabel. Convensuda per sos pares, y també per propia conveniencia, de que l'Eugeni, de tots els joves del poble, era l'únich que li convenía, per son llinatge, per sa fortuna, no havía may coquetejat.

— ¿M'estimaràs sempre? — demanà'l jove sentint en son cor un gran entusiasme.

— Sí... —

Tornaren al menjador, y l'Eugeni se despedí de don Joaquim. Al abrigarse pera sortir, digué, satisfet, a la seva promesa:

— Fins a demà.

— Abrígat be, no't refredis ara, qu'avuy fa molta fret.

— Tens rahó; ja no me'n recordava.

— Pòsat el mocador de seda. —

No la va pas obehir l'Eugeni. Ben descotxat, sense por de les ratxades fredes, exí al carrer, com si li bastés el calor del seu cor enamorat.

(Seguirà.)

FRAGMENT DE LA INSTALACIÓ DE MOBLES ARTÍSTICHS DE LA CASA BUSQUETS AL PALAU DE BELLES ARTS. — (Audouard f.)

CLUB DE NATACIÓ "BARCELONA". - BANYS SANT SEBASTIA

Tots els dies de 8 a 10 del matí dona goig contemplar la munió d'infants que's recreen al ayre lliure, exercitant el bany y la gimnasia somoscètica, dirigida per experts professors; aquest esbarjo sportiu es degut al desprendiment del Club de Natació «Barcelona» qu'ha cedit gratuitament son local y platja d'entrenament a les Escoles dels districtes II y VI al obgecte de que'ls noys puguin disfrutar del benèfich y higiènich sport de la natació, tan útil pera el desarrollo fisich de la joventut. — (Ballell f.)

REVISTA

Don Joseph Espasa

S'ha dit que les Memories de cada home serien les més emocionants de les noveles. Si hagués escrit les seves el que fou en vida don Joseph Espasa, poques n'hi hauría de tan interessants y atractives. Nascut a Pobla de Ciervolo (Lleyda) en 1840 y havent passat molt jove a Barcelona, dugué al principi una vida molt senzilla y dedicada exclusivament al treball. Haventse ja dedicat a les arts del llibre, tardà poch a comensar sa carrera editorial, ben modesta per cert al principi.

El gust públich no estava molt enlayrat en materia de lectures y l'editor se veya obligat a satisferlo ab noveles anomenades morals y recreatives descendents del gènero de la *Pamela* y la *Clarisa Horlowe*. De tots modos y desenrotllant ja sa prodigiosa activitat, no's quedà'l nostre biografiat en la publicació de tals obres, sinó qu'editá aviat revistes de cultura popular qu'avuy encara's llegexen ab gust, com el *Mundo Ilustrado*. Desd'aleshores la fama de la casa no feu sinó créxer cada día, lo mateix que'l camp de sa activitat, qu'abarcà tot gènero de publicacions. Obres d'arqueologia, d'historia, de geografia, de dret, de llinguística, sortiren de les prempses de la casa, marcant ab llur aparició'l progrés de la cultura pública y del art editorial. Figuren entre aquelles *México á través de los Siglos*, *Egipto*, *Marruecos*, diccionaris de les llengues castellana y catalana, axís com també'ls célebres viatges de Stanley, Casati y Jephson, que foren publicats ab els títols de *El Congo*, *En el Africa Tenebrosa*, *Tunis Bajá* y *Diez años en el Ecuador*. Aquestes derreres obres que sortiren quan més s'apassionava la opinió per els descobriments dels grans exploradors africans demostra'l fi sentit d'actualitat del zelós editor y l'interès fondo que li merexíen els grans problemes cientifichs del sigle. Derrerament l'activitat de la casa se dedicà a la edició d'obres científiques y en especial de medicina, conegudes de tota la joventut estudiosa espanyola, no sols per esser de text algunes, sinó per figurar a totes les llibreríes com font permanent de consulta. Pera coronar aquella feconda labor, que sols els anys y ses inevitables xacres han pogut aturar, citarèm la publicació de la grandiosa *Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo americana*, sens dubte la més important de totes les de sa classe en els paíssos de llengua espanyola, a la que si be no pogué prestar el calor de sa poderosa iniciativa per sorpèndrel en els derrers temps de sa treballosa existencia, ha tingut el goig de veure continuada per sos fills que han seguit noblement les tradicions de la familia y de la casa. Per una vida tan plena d'acció com la del difunt don Joseph Espasa se troben ben poques notes d'aquelles que omplen tantes biografíes com les de càrrechs y dignitats. Encara qu'en fou solicitat repetides vegades, els declinà tots, dedicantse exclusivament a sa vocació ja prou absorvent d'editor.

Al morir ha dexat una empresa editorial com poques a Espanya y deguda exclusivament al treball, un apellido respectat y considerat y uns successors qu'han sabut enlayrar encara més la seva obra. Es el millor consol que pot cabre a la familia y lo que podía iluminar de goig els derrers díes del actiu y digne editor.

¡Descànsi en pau!

Companyía Guerrero

En la tasca de rehabilitació del teatre en vers, es tal vegada un major acert «Doña María la Brava» que «En Flandes se ha puesto el sol.» Ab lo qual no entenem formular cap censura envers cap de les dues obres. Lo que hi hà es que les qualitats de la segona la fan més assequible al gros del públich, mentres les de la primera la fan més assaboridora pera'l públich lletrat, sens perjudici d'atraure al altre. «Doña María la Brava» es quelcom de seriós, que té un valor positiu.

La pintura del regnat de *Juan el Segundo*, de Castella, hi es feta ab veritable acert, surant en l'ambient tot el caràcter de l'època. El moment en que acaben de fondres les tenebres de la edat mitjana, foragitades per l'alba del Renaxement, resta ben definit durant el transcurs de l'obra. Y si be en Marquina no s'ha dexat governar per la veritat històrica en lo que's refereix a la successió dels fets y als fets matexos, no per axò pot dirse que «Doña María la Brava» dexi de ser una producció històrica. La personalitat del condestable don Alvaro de Luna ressurt del drama ab sobirà relleu. Y el drama, per altra banda y considerat baix el punt de vista artístich, si be no es tan enlluhernador com «En Flandes se ha puesto el sol,» es indiscutiblement més sòlit.

Pel benefici del senyor Thuiller va estrenar la matexa companyía Guerrero-Mendoza una comedia en tres actes original del senyor Linares Rivas y titulada «La Raza...» Una familia de nobles arruinats; un home d'acció y rich que cau entr'ells; una noya de la qual s'enamora y per la qual es correspost; els prejudicis de rassa oposantse al matrimoni..... y etz., etz., etz. No cal insistir.

La nostra literatura teatral dèu a n'en Martínez Sierra alguns favors, car ell n'ha donat a conèxer belles mostres en llengua castellana. Malgrat axò, no s'ha de creure que sigui l'agrahiment el que'ns fassi dir que la comedia «Primavera en otoño» es una bella mostra del seu genre, podentse

LICOR DEL POLO

L'únich dentífrich higiènich que per sa bondat intrínseca, son agradable perfum y economía sens igual, está aclimatat a la nació. S'imposá en tots els tocadors, a tots els dentífrichs extrangers. - Dipósits: J. Uriach y C.ª, Moncada, 20; Dr. Gimeno, Plassa Real, 1; Vicente Ferrer y C.ª, Comers, 112, y Sanchis, Rambla del Mitx, 27.

emparentar pel procediment ab una part del repertori dels Quintero.

En cambi, un'altra obreta en un acte, original del mateix autor y estrenada per la matexa companyía, pot considerarse com una equivocació, com s'hi pot considerar la parodia de «En Flandes se ha puesto el sol,» feta per dos autors els noms dels quals no es precís recordar y titulada «Yo he puesto una pica en Flandes.»

«El rey trovador» y «La alcaidesa de Pastrana,» obres abdues d'en Marquina, han estat les derreres qu'ha estrenat la companyía.

La primera'ns ha estat oferta abans que a cap altre públich y axò es d'agrahir, sobretot si's té en compte que, malgrat una certa indecisió en el dibuix dels personatges y una certa fosquetat en la marxa de l'acció, posseheix qualitats tal vegada més fortes que les obres del mateix Marquina estrenades anteriorment. En alguns instants arriba a pendre vols de gran tragedia.

«La alcaidesa de Pastrana,» en cambi, es un acte en el que's veu més aviat la composició combinada que la inspiració, sense qu'axò vulgui dir que's tracti d'una obra vulgar.

Una obra social

El sindicalisme obrer de caràcter revolucionari es un dels flagells de l'època actual. A Fransa cada día produheix conflictes; aquí malmet les nostres classes proletaries y ajuda a preparar y atía fets com els del Juliol d'ara fa dos anys, en els quals intervé.

Al Clot hi havía abans d'aquells fets una benemèrita societat que se'n deya Centre Obrer de Sant Pere Claver y que després d'aquells fets, ja no va ser altra cosa que un munt de runes. Les turbes, al crit de ¡visca la llibertat y el progrés! atentaven contra la llibertat dels altres y els privaven d'un centre de cultura.

Però'l mal a vegades se torna en be. Y ara s'es inaugurat el nou local de la societat, ab les escoles, cooperativa, biblioteca. Mes, ¿n'hi havía prou ab fer conèxer el local? Algú va creure que no, y aquest algú va ser principalment el Pare Gabriel Palau, director general de l'Acció Social Popular. Y veusaquí per que la inauguració de l'Obra nova ab que s'ha substituhit l'arrasada y cremada per les turbes, s'ha completat ab la creació del «Secretariat Sindicalista del Clot.» Al costat del sindicalisme revolucionari, el sindicalisme cristià, l'únich, segons una alocució en la qual se convidava a la festa, «que pot deslliurar l'obrer de l'explotació dels de dalt y de la mala fè dels vividors d'ofici.»

Cal desitjar molta vida, per be del nostre proletariat, a la nova institució.

MOSAICHS · E · F · ESCOFET & C

Marbres · Pedras · Fustas

Ronda Sant Pere · 8 ·

Construcció y Decoració

EL MATADOR DE MOSQUES "*DAISY*" LES MATA TOTES

Desconfiar de les imitacions inútils o perilloses, que l'èxit incomparable ha fet aparèxer. «»«»«» Exigéxinse les capses ab aquestes MARQUES y DIBUXOS

Aparell de metall luxosament esmaltat en colors, bonich adorno de duració ilimitada, exterminador de mosques de eficacia universalment reconeguda, qu'ha desterrat per complert els bruts y enganxadissos papers, axí com les solucions venenoses en plats, que fins ara s'havíen usat pera combatre les mosques.

Cada aparell va acompanyat de instruccions completes pera el seu ús.

Ab una sola carga n'hi ha prou pera tota la temporada.

DE VENDA: En les principals botigues, bazars, ferreteríes, drogueríes, etz., etz., y al engròs sols a casa

EDUARD SCHILLING, S. en C., Barcelona - Unichs importadors pera Espanya y Portugal

UN TISICH CURAT

Un metge de Barcelona declara al pacient completament lliure dels *gèrmens de la Tuberculosis*, després d'haver pres el tractament del *especialista Yonkerman*.

La Garriga, 3 Mars 1911.

Sres. Derk P. Yonkerman Co., Londres.

Molt senyors nostres:

El motiu de no haverlos contestat abans a les seves últimes cartes ha sigut el trobarme a Barcelona, hont he anat a ser reconegut pels metges al veure que m'havíen desaparegut els dolors, molesties y demés xacres inherents a la meva pesada malaltia, y que després d'un detingut reconexement m'han donat la bona noticia de que ma persona se troba completament lliure de tal germen de tuberculosis.

Lo que'ls notifico ab gran satisfacció meva y pera gloria de vostès, puix degut al seu meravellós tractament Tuberculozyne, me veig avuy lliure del feixuch pes que suposá una malaltia tan crudel com la tisis.

Agraesch a vostés el viu interés que s'han pres pera determinarme a esser sotmés al seu may prou ben ponderat tractament, puix ab tres mesos del seu us me trobo completament curat y ab un aument de catorze kilos, quan el dupte m'omplía el cap y creya no haverhi remey pera aquexa mortal malaltia.

Els permeto fer pública ostentació d'aquesta carta, puix no cumpliria ab un dictat de la meva conciencia si després d'un be tan immens com he rebut no'ls dongués llicencia pera ensenyar a la humanitat una cura meravellosa com la meva.

Quedo de vostès Affm. y S. S.
NICETO GARRO.

Tots los que's trobin atacats de la malaltia de la Tisis ó ses temibles aliades Bronquitis, Ofech ò Catarro, deuen, sens perdua de temps, dirigirse a la Derk P. Yonkerman Co., Ltd. No. 231, Departament Espanyol, 6, Bouverie Street, Londres, E.C., Inglaterra, y demanar el llibre del renomenat especialista Dr. Yonkerman, que tracta de les malalties dels Pulmons, y el que se'ls enviarà absolutament DE FRANCH. Aquest els mostrarà clarament la manera de curarse en ses propies cases sense que la cura interrompi en lo més mínim les seves ocupacions diaries.

IMPOTENCIA

DE ABDOS SEXES

Radicalment curada a tota edat per les

PILDORES OURANIA

Nou descubriment. - Immens èxit.

Tractament enèrgich y sens perill.

Curació garantida ab un sol frasch.

Envio discret. Preu del frasch 10 franchs. Frasch ab instruccions per correu, ptes. 12

En Barcelona: **VIUDA de SALVADOR ALSINA, - 4, Passatge del Crèdit.**

LABORATOIRE NORDERN

— *31, passage du Hâvre, 31. PARIS* —

HORACIANES

POESÍES DE

Miquel Costa y Llobera

Dues pessetes

HOMES atacats d'enfermetats y debilitat nerviosa, deuen llegir sens falta el llibre premiat del Doctor metge *Rumler*, tractant de la *«Debilitat nerviosa dels homes»*, segons els punts de vista més moderns, ab numerosos gravats y constant de 320 planes. Es un conseller verdaderament práctich y útil y la millor guia pera arribar a la curació de la extenuació cervell-espinal, dels desordres nerviosos, de les conseqüencies de passions perjudicials pera'ls nervis y en tots els casos de enfermetats especifiques. El llibre (en llengua castellana) se remet de franch per la casa editorial, *doctor Rumler, Ginebra*, 669 (Suissa), a qui envii pessetes 2, ab segells. Escrigui vosté avuy mateix en espanyol a dit senyor.

SE VENEN al Priorat, prop de Cornudella, unes propietats ab casa, 50 jornals de terra plantada de vinya y hort y 50 més d'herm, qu'es donarán a bon preu. S'hi cullen 300 cargues de vi, 100 quarteres d'admetlla, 100 de blat y unes 20 moltes d'oli.

Pera més informes dirigirse a aquesta administració.

Reservats tots los drets de propietat artística y literaria

Paper de Fills d'A. Fábregas — *Establiment gràfich Thomas-Barcelona*